

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-17

Diarienummer N163-1274/24

Handläggare

Malin Eliasson, Niklas Lindebäck

Telefon:

E-post: malin.eliasson@socialnordost.goteborg.se

Avrop från kommuncentral pott för drogfri skola

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost godkänner avrop ur den kommuncentrala posten för insatser för drogfri skola enligt tabell om sammanlagt 6,7 mkr
2. Socialnämnden Nordost beslutar att avropa 2,4 mkr ur den kommuncentrala posten för insatser för drogfri skola.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 19 juni 2024 att avsätta en kommuncentral post för avrop av grundskolenämnd, utbildningsnämnd och socialnämnderna på 8 mnkr för åtgärder rörande drogfri skola. Nämnderna ska samverka om användandet av medlen och avropar medel efter beslut i nämnd. I föreliggande ärende avropas medel ur den kommuncentrala potten med beskrivning om vad pengarna kommer att användas till. Liknande ärenden med beslut om avrop hanteras i alla berörda nämnder. Grundskoleförvaltningen har samordnat processen för att identifiera möjliga insatser och att hålla de berörda förvaltningarna informerade om de medel som avropas. Socialförvaltning Nordost avser att avropa 2,4 mkr.

Bedömning ur ekonomisk dimension

På samhällsnivå leder nyttjande av droger och droghantering till stora kostnader, sett till både enskilt lidande och till faktiska kostnader för samhället. Lärande och att slutföra sin skolgång med goda resultat leder till minskad ohälsa samt minskad risk för kriminalitet och utanförskap. Om det drogförebyggande arbetet är framgångsrikt kan stora kostnader undvikas i det långa perspektivet för många offentliga aktörer; kommunen, regionen och polisen för att nämna några.

Enligt regleringen av ersättning på lika villkor behöver grundskoleförvaltningen beakta att tillförda medel, enligt detta ärende, även tillfaller de fristående skolorna i samma omfattning som insatser riktas till de kommunala skolorna. Detta kommer göras i samband med bokslutsavstämningen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Enligt FN:s barnkonvention artikel 33 måste skolan säkerställa att barn och ungdomar ges goda förutsättningar för hälsa och har en skyldighet att skydda barn och ungdomar från alkohol och droger.

Bedömning av barnets bästa

Droger är skadliga för hälsan och kan påverka elevers inlärningsförmåga och utveckling. Genom att nyttja och/eller hantera droger påverkas den enskilda eleven och vanligtvis även eleverna i dess omgivning. Skolan spelar en viktig roll genom att undervisa om riskerna med tobak, alkohol och andra droger men också i att utifrån goda relationer med barn och unga kunna uppmärksamma eventuella varningstecken hos en elev. Samverkan mellan skola och vårdnadshavare är i detta avseende avgörande. Genom att stödja vårdnadshavare i detta kan förutsättningarna för goda skolprestationer förbättras.

Förvaltningen bedömer att ett aktivt arbete mot droger bedrivs utifrån barnkonventionen samt utifrån vad som bedöms vara barns bästa.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 15 oktober 2024.

Ärendet

För beslut om avrop av kommuncentrala medel beskrivs i ärendet vilka insatser grundskoleförvaltningen i samverkan med övriga berörda nämnder avser genomföra.

Beskrivning av ärendet

Som del av den kompletterande budgeten i maj beslutade Kommunfullmäktige den 19 juni 2024 att avsätta en kommuncentral post för avrop av grundskolenämnd, utbildningsnämnd och socialnämnderna på 8 mnkr för åtgärder rörande drogfri skola. Nämnderna ska samverka om användandet av medlen och avropar medel efter beslut i nämnd. Beslutet om att tillskjuta medel motiveras i yrkandet från S, V och MP bland annat med att drogbekämpning och förebyggande arbete inte ska behöva vägas mot annan viktig verksamhet i skolan och att medlen även kan användas för åtgärder för att upptäcka och förebygga psykisk ohälsa. I yrkandet framgår också att grundskolenämnden, utbildningsnämnden och socialnämnderna bör samverka för om hur medlen bäst kan användas och att åtgärderna också ska samverkas med Polisen.

Kommunstyrelsen har bett grundskolenämnden yttra sig över en motion från Nina Miskovsky (M) och Sofie Gyllenwaldt (M) om ett aktivt arbete mot droger i staden. Motionen föreslår bland annat att kartläggning av det drogförebyggande arbetet, kartläggning av platser med öppen drogförsäljning kring skolor och förskolor samt kartläggning av de stödinsatser som finns när det gäller att komma ur ett missbruk. Därtill föreslås grundskolenämnden och utbildningsnämnden att få i uppdrag att ta fram en informationskampanj. Grundskolenämnden beslutade den 24 september att avstyrka motionen med hänvisning till pågående arbete inom förvaltningen (N609-2350/24). Bland annat avses då de åtgärder som planeras inom ramen för föreliggande ärende.

Drogvaneundersökning

Staden genomför sedan många år återkommande drogvaneundersökningar bland skolelever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Dessa genomförs vart tredje år och den

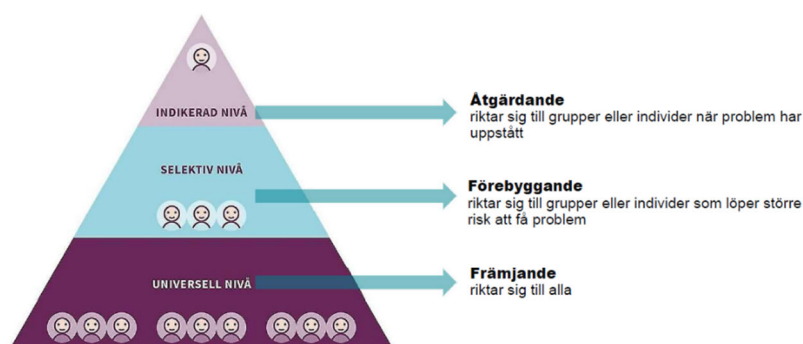
senaste gjordes 2022. Positivt är att situationen när det gäller ungas erfarenheter av droger och alkohol påtagligt har förbättrats.

Andelen elever i årskurs 9 som druckit alkohol senaste året har halverats sedan 2004, från 70 till 35 procent. För gymnasiet år 2 har andelen sjunkit från 88 till 62 procent under samma period. Intensivkonsumtionen av alkohol, det vill säga att berusningsdricka minst en gång i månaden, har i årskurs 9 minskat från 23 procent 2007 till 6,4 procent i år. För gymnasiet år 2 är minskningen under samma period från 47 procent till 20 procent. Jämfört med 2019 har alkoholkonsumtionen minskat något medan intensivkonsumtionen är oförändrad.

Narkotikaerfarenheten bland skoleleverna har minskat kontinuerligt sedan 2010 då den var som högst. Andelen elever i årskurs 9 som 2010 någon gång använt narkotika var 10 procent, i år ligger siffran på 6,1 procent. I gymnasiet år 2 har andelen under samma period sjunkit från 22 procent 2010 till 17 procent.

Preventionspyramiden

För långsiktigt effektivt arbete mot droger bör insatser omfatta alla steg i preventionspyramiden; åtgärdande, förebyggande och främjande insatser. Insatserna bör riktas mot olika målgrupper; direkt (barn och unga), och indirekt (t ex vårdnadshavare, medarbetare i olika professioner och aktörer inom civil- och närsamhälle). Utifrån de givna förutsättningarna för den kompletterande budgetpotten har grundskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, polisen och socialförvaltningarna i samverkan tagit fram förslag på åtgärder med ambitionen att omfatta alla delar av preventionspyramiden och olika målgrupper.

Parterna är dock överens om att ett fortsatt strategiskt och operativt drogförebyggande arbete är av största vikt för att den positiva trenden skall fortsätta. Det drogförebyggande arbetet börjar långt innan ett riskbruk eller missbruk är ett faktum. Fokus på ungas mående utifrån många olika aspekter är viktigt för att stärka ungas självkänsla och stötta till positiva livsval. Det kan handla om att utmana normer som maskulinitets- och heteronormen, hjälpa unga att sätta ord på och våga prata om känslor, stötta ungdomar som har en svår hemsituation, och verka för en meningsfull fritid.

Möjliga insatser

Grundskoleförvaltningen har samordnat processen för att identifiera möjliga insatser och att hålla de berörda förvaltningarna informerade om de medel som avropas. Insatserna

som identifierats som möjliga att genomföra utifrån den för uppdraget givna ramen är följande:

Insats och beskrivning	Ansvarig förvaltning	Kostnad som avropas tkr
PAX Kompetenshöjande insats i modellen PAX, som används för att arbeta med värdegrund och för att skapa studiero i klassrummet.	Grundskoleförvaltningen	500
Skolan som arena Aktiviteter i anslutning till skoldagen för såväl barn och unga som vårdnadshavare. Kostnaden här avser ett samarbete som Skolan som arena på Hisingen har med El Sistema. El Sistema är en kulturverksamhet som fungerar samlade för många nyanlända ungdomar, vilka ofta löper risk för psykisk ohälsa och ensamhet.	Grundskoleförvaltningen	300
"Det syns inte" - Licens till pilotskolor Licens för lärverktyg med moduler om mental hälsa som kan användas av lärare och elever.	Grundskoleförvaltningen	100
Samarbete med föreningen MÄN Kompetenshöjande insatser och arbete direkt med barn och unga kring sexualitet, samtycke och relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och destruktiva maskulinitetsnormer.	Grundskoleförvaltningen	1 000
Utbildning till personal i anpassad grundskola Kompetenshöjande insats för att tidigt kunna uppmärksamma psykisk ohälsa specifikt hos elevgruppen inom anpassad grundskola	Grundskoleförvaltningen	150
Väktare för bevakning av skolgårdar I syfte att motverka droghandel.	Grundskoleförvaltningen	250
Stadengemensam informationssatsning Samla befintlig kunskap och material från staden och andra aktörer på en gemensam webbplats. Ta fram särskilt anpassat stödmaterial till ungdomar, vårdnadshavare och medarbetare.	SF Centrum	600
ANDTS-coacher Speciellt utbildade medarbetare som kan stötta i frågor rörande ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar).	SF Centrum	-
Samarbete med Maskrosbarn Maskrosbarn erbjuder stöd till ungdomar som lever med föräldrar som har ett missbruk, en psykisk sjukdom eller som utsätter dem för våld.	SF Centrum	600

Insats och beskrivning	Ansvarig förvaltning	Kostnad som avropas tkr
ANDTS-coacher Speciellt utbildade medarbetare som kan stötta i frågor rörande ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar).	SF Nordost	700
Spel och material Med utgångspunkt i materialet "Lite våld gör också ont" utformas ett material som istället fokuserar missbruksproblematik.	SF Nordost	500
Uppsökande och förebyggande arbete fältassistenter Aktivt arbete för och med ungdomar i Angered och Östa Göteborg.	SF Nordost	1 200
Reningsborg samarbete Öppen mötesplats för stöd till familjer och barn där barnen är i risk att utveckla psykisk ohälsa, missbruk och/eller vara sårbara för att insocialiseras i destruktiva miljöer.	SF Sydväst	800
Hundsök Gymnasieskolor genomför hundsök i syfte att spåra narkotika.	Utbildningsförvaltningen	-
Summa		6 700

Förvaltningens bedömning

Socialtjänsten har ett omfattande ansvar när det gäller att stödja och skydda barn och unga, samt att främja deras hälsa och förebygga drogproblem. Detta inkluderar att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och unga.

Stadsområde Nordost arbetar med frågan för stadsområdet inom avdelningarna Barn och unga, Familjemottagning och resurser barn och vuxna samt Velfärd och Fritid. Det gör förvaltningen exempelvis genom att tillse att barn, unga och deras familj får den hjälp och vård de behöver, bedriva uppsökande verksamhet och ge tidiga insatser, samt bedriva annat främjande och förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga hamnar i ett drogmissbruk.

I arbetet med att förebygga droganvändning bland unga är det nödvändigt att samverka med andra aktörer där skolan och polisen är de mest centrala samarbetsparterna. Skolan har en central roll i det drogförebyggande arbetet och arbetar generella frisk- och skyddsfaktorer såsom aktivt närvaroarbeta, trygghetsarbete, tillgänglig lärmiljö och undervisning, elevers delaktighet samt samverkan med hem och andra aktörer. Polisen är en viktig part dels i att kartlägga förekomsten av drogrelaterad problematik, dels för att på ett tidigt skede uppmärksamma individer som uppvisar ett normöverskridande beteende.

Samverkansmodellerna SIG och SSPF samt fältverksamheten innehåller redan beprövade strukturer för samarbete kring område, skola, grupp eller individ. En tydligare struktur för

det övergripande strategiska arbetet som bygger på samma konstellationer skulle kunna omhänderta det fortsatta arbetet med att utveckla aktiviteter för en drogfriskola. Att arbeta mot narkotika är dessutom ett av de prioriterade ämnen som Styrgruppen Trygg i har beslutat om att ha som fokusområde utifrån den fördjupade lägesbilden som färdigställs varannat år för att följa lagen om kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet. En utmaning blir att hitta en balans mellan olika lokala behov och likvärdigheten i insatser, inte minst gällande gymnasieskolorna. En annan, ännu större utmaning, är att nå friskolorna på samma sätt som de lokala skolorna när det gäller kunskapsspridning och insatser.

Förvaltningen bedömer att ovan listade åtgärder tillför viss kraft i det drogforebyggande arbetet och ger möjlighet att verka inom flera delar av preventionspyramiden och mot flera målgrupper. Samtidigt ser förvaltningen att det förebyggande arbetet skulle gynnas av mer långsiktiga planeringsförutsättningar för alla inblandade aktörer, såväl stadens förvaltningar som externa samarbetspartners. Kompletterande medel som tilldelas flera månader in på året och som är av tillfällig karaktär är mycket svåra att omsätta till långsiktigt effektiva insatser. Om planeringsförutsättningarna framåt blir av mer långsiktig karaktär skulle andra insatser, som exempelvis bygger på stärkt bemanning, kunna övervägas.

Protokollsutdrag skickas till

Grundskoleförvaltningen
Stadsledningskontoret

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Tobias Gröndahl
Avdelningschef Stadsområde välfärd och fritid